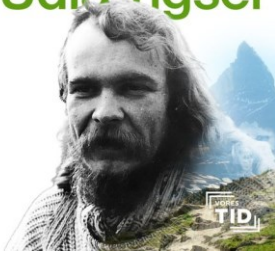

Udlængsel

Transskription af:

Udlængsel

Episode 3: Otto på pilgrimsrejse i 1591:

Oplevelsen i Det Hellige Land udløste livskrise

Vært og tilrettelægger: Nikolai Sørensen

Medvirkende: Martin Wangsgaard Jürgensen, redaktør ved oversigtsværket Danmarks Kirker.

Redaktør: Rikke Caroline Carlsen

Nikolai Sørensen: Med Konstantinopel bag sig sejler det lille sejskib ud i Marmarahavet med kurs mod havnebyen Jaffa. Vi er i 1591, og på dækket står den 22-årige Otto Skram og skuer ud over bølgerne. Han er på pilgrimsrejse på vej mod Det Hellige Land, hvor Jesus ifølge Bibelen blev født, levede og siden blev korsfæstet. Hele sit liv har Otto Skram følt sig kaldet til landet, hvor hans tro udspringer fra. Som pilgrim er det den største rejse, man kan foretage sig, og han er meget spændt på, hvad rejsen vil bære med sig. Han drømmer om et paradys på jord. Om landet, der flyder med mælk og honning. Men som han står der med vinden i håret, har han slet ingen anelse om, at mødet med det hellige land kan ændre hans tro for altid. Den er overalt i de film, vi ser, i de bøger, vi læser, i musikken vi hører, og de SoMe-posts, vi scroller forbi, udlængslen. Efter sommer med rejserestriktioner oplevede flere rejseselskaber rekordstor rejselyst i sommeren 2022. For vi længes ud. Det har vi altid gjort, og det vil vi blive ved med. Men hvad er det, vi længes efter? Jeg hedder Nikolai Sørensen, og i denne her episode skal vi på pilgrimsrejse. Helt frem til i dag har mennesker rejst af pilgrimsruter til alverdens helligdomme. Måske du endda selv har været på pilgrimsrejse. I den danske middelalder og renæssance var den største religiøse rejse pilgrimsfærden til Det hellige Land, som betegner det område, vi i dag primært kender som Israel og Palæstina. Spørgsmålet er, hvad pilgrimmene forventede af deres destination, og hvad de mødte, da de kom frem. Det vil jeg finde ud af i dag, hvor jeg træder i Pilgrims fodspor. Jeg mødes med Martin Wangsgaard Jürgensen, der er redaktør ved oversigtsværket Danmarks Kirker. Og som har forsket i pilgrimsfærd og fromhedskultur.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Da han kommer hjem med store Jesus-tatoveringer på armene og Jerusalem-billeder.

Nikolai Sørensen: Sammen, tager vi selv ud i landet på pilgrimsrejse, imens vi sideløbende følger Otto Skrams rejse til Det Hellige Land i 1591. Velkommen til Udlængsel.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Hej.

Nikolai Sørensen: Hej Martin! Før Martin og jeg drager på pilgrimsrejse, så mødes vi på hans kontor på Nationalmuseet. Er du klar på en pilgrimsfærd?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Det håber jeg. Ja.

Nikolai Sørensen: Martin har fundet en gammel støvet bog frem fra gemmerne og Martin. Jeg kan se, at du har fundet en bog frem. Ja, den bog indeholder dele af Otto Skrams rejseberetning fra hans pilgrimsrejse i 1591.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Og sin tur til Det Hellige Land.

Nikolai Sørensen: Vil du ikke lige fortælle engang, hvem er den her Otto Skram, som det skal handle om i dag?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jamen, Otto Skram er en adelsmand, en dansk adelsmand. Han er født i 1569, nordvest for Horsens på Hammergård, en herregård, og der vokser han op, og da han er 13, tager han til Rostock og bliver indskrevet på universitetet der. Og da han har taget en eksamen, sine eksaminer i 1587, der tager han af sted, rejser han afsted ud i Europa på dannelsesrejse, kan man sige, og turer omkring i Europa og som 22-årig, der afslutter han rejsen i Jerusalem, Det hellige Land.

Nikolai Sørensen: I løbet af hans tid her ude i i Europa, så vælger han altså også at tage på pilgrimsrejse, og det er derfor, vi skal snakke om ham i dag. Altså, hvad er pilgrimsrejse egentlig for noget?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Grundlæggende er pilgrimsrejsen en bodshandling. Det vil sige, det er noget, man gør, fordi man man ydmyger sig selv ved at gå, ved at vandre et sted hen og tænke gode fromme tanker undervejs og i håb om, at det så kan føre til bedring. Om det så er sjælelig eller fysisk lindring.

Nikolai Sørensen: Og Otto Skram, han står over for sin pilgrimsrejse, og det gør vi to jo også. Vi skal på pilgrimsrejse i dag, men hvilke typer af pilgrimsrejser findes der egentlig?

Martin Wangsgaard Jürgensen: For det første de helt store og de store berømte valfart langt væk Santiago de Compostela og Rom og selvfølgelig Jerusalem, der er det absolut største og vigtigste, mest prestigøse pilgrimsmaal overhovedet i kristendommen. Og det andet det er, at man så kan sige,

at i det nære miljø kan man også drage på pilgrimsfærd, og det kan være til din nabokirken, det kan være til en kilde, eller det kan være til noget helt tredje i det nære miljø. Noget du ikke behøver at bruge meget mere end en eftermiddag på at opsøge. Og i det spænd imellem, der ligger der så altså et utal af valfartsmål, store som små. Nogle valfart små lever kort tid og forsvinder igen. Andre har været der siden senantikken og bliver stadig besøgt i dag af tusindvis af mennesker.

Nikolai Sørensen: Og vi skal jo på en af de kortere pilgrimstur i dag til til lokalområdet. Men Otto Skram, han tager jo den helt store, altså den eksklusive tur til Jerusalem. Og hvorfor er det egentlig, han tager afsted? Hvad er tanken bag hans pilgrimsrejse?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Helt grundlæggende må man jo sige, at pilgrimsrejsen som sådan egentlig slet ikke eksisterer mere efter reformationen, for Otto Skram lever jo. Han er jo som sagt født efter 1536, hvor kirken er blevet luthersk-evangelisk. Men alligevel findes der tydeligvis en valfartspraksis, og det er den er især knyttet mod Jerusalem.

Nikolai Sørensen: Hvad tror du sådan helt konkret, han forventer af sin pilgrimsrejse?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Han vil formentlig gerne blive overvældet. Han vil gerne se det her selv. Se den her. Det her utrolige sted, han har hørt om siden barnsben og set gengivet i billedkunsten. Det er ja, han vil simpelthen opleve det selv.

Nikolai Sørensen: Så han forventer en følelsesmæssig reaktion, en følelsesmæssig omvæltning, når han kommer til til det hellige land. Kan du beskrive, tror du, det billede af det Hellige land han er rejst af sted med?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Han har set kalkmalerier. Altertavler. Billeder i bøger af Jerusalem og det himmelske Jerusalem. Han har. Han har hørt den omtalt beskrevet i salmerne. Han kender, har kendt bibelteksten. Han har haft rig adgang til forestillinger om Jerusalem og Jerusalem må man sige bliver jo omtalt som det her helt utrolige sted. Palæstina, Det hellige land, som landet, der flyder med mælk og honning. Det har han givetvis forestillet sig noget paradisisk, en form for, for en form for have, måske. Noget i den stil, et eller andet. Det har i hvert fald har været prægtigt.

Nikolai Sørensen: Hvad tror du, vi kan forvente af vores pilgrimsrejse i dag?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jeg tror, vi kan forvente at få et sjovt kig ind i en fjern, fjern praksis, der kan være fordi der hvor vi skal hen, kan man måske ikke umiddelbart se, at der skulle have flokkedes tusindvis af mennesker der gennem tiden. Men det har der.

Nikolai Sørensen: Det glæder jeg mig til at se. Vi må også hellere få sendt ham Otto Skram af sted, inden vi, inden vi selv tager afsted. Hvordan starter hans pilgrimsrejse?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Selve hans rejse begynder jo efter at han forlader Rostock, og så drager han ud i verden. Han tumler rundt i to år i Europa og møder nogle adelsmænd, katolske adelsmænd, af østrigsk afstamning og derfra, der på et eller andet tidspunkt begynder de så at sætte kurs mod det hellige land.

Nikolai Sørensen: Vi må også hellere komme af sted på vores pilgrimsfærd.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Lad os det.

Nikolai Sørensen: Martin og jeg drager også af sted på pilgrimsrejse. Godt nok tager vi bilen i stedet for vogn og sejskib. Og vores rejse går heller ikke helt til Det hellige Land, men til et andet pilgrimsmål på Nordfalster. Så har vi parkeret bilen og er faktisk ved at være fremme ved vores pilgrimsmål. Martin, vil du ikke løfte sløret for, hvor det er, vi egentlig er på vej hen?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jo. Velkommen til Kippinge Falster Nordfalster et et vigtigt valfartssted i senmiddelalderen og tiden efter reformationen. Kirken har et havde et blødende nadver brød, en oblat, der tiltrak sig enorm, en enorm mængde pilgrimme i årene op til reformationen. Så mange pilgrimme, der selvfølgelig efterlod almisser til kirken, når de var der, der gjorde, at kirken blev så rig, at Christian den Anden i starten af 1500-tallet kunne låne penge af er kirken simpelthen.

Nikolai Sørensen: Det er jo helt vildt. Der har virkelig været en, ja, en valfart faktisk, til kirken her. Hvordan gå Otte Skrams tur egentlig, før han kommer frem til det hellige land?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jamen, den går jo ganske udmærket. Man kan sige, den er på mange måder helt typisk for tiden, vil jeg sige, da der er farer undervejs, da de render ind i problemer hele tiden, mere eller mindre. Han er jo i selskab med de her østrigske mænd, som han har mødt, og de tager ham altså over fra Wien, og han tager til Breslau, Prag. Han kommer til Italien, og fra Italien kommer han til Konstantinopel, og fra Konstantinopel sejler de så videre. Så det er en lang, lang rejse, han er ude på. Han har set det store Europa, og nu står han så også over for at se selve grundlaget for hans, hans tro. Det sted, hvor det hele udspringer fra. Så det kan næsten ikke blive større.

Nikolai Sørensen: Men fedt. Han står over for sit mål, og vi står over for vores. Vi må. Vi må ind og kigge på det.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Det må vi.

Nikolai Sørensen: Kippinge kirkes røde teglsten giver genskær i den varme formiddagssolen. Martin og jeg står over for vores pilgrimsmaal, og sammen træder vi ind i kirken i fodsporene på tusinder af håbefulde pilgrimme. Og så inde for kirkemuren her, så er man kommet ind til det her alter. Nok nok et andet alter end det der står her nu og har altså skullet se den her blødende oblat. Altså, hvad er det de har? Hvad har det været, tror du?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Nogle steder er det fugtige oblater, altså med fugtigt blod. Andre steder, der er det røde udfældninger på oblatten, der så at sige er størknet blod, der er der. Ideen er, at de her oblater bliver vist frem, og så er man så gået op til dem, lagt sig i bøn foran de her oblater og nu bedt om det man nu engang gjorde, når man kom. Man skal jo prøve at sætte sig ind i den situation, det har været for mennesker, der ikke har haft lægehjælp, adgang til lægehjælp, til tandlæger og til hospitalsvæsenet. Alt dette, som vi kender det i dag, som vi har brug for for at få hjælp. Hvad gør man? Hvor kan man gå hen? Vi tager til Kippinge, hvor Jesus, Jesu legeme bløder for os for vores synders skyld. Der tager vi hen og beder, om han ikke kan hjælpe med de tandbylder jeg har. Eller det lamme, det lamme ben osv.

Nikolai Sørensen: Det er jo helt vildt at forestille sig, at mennesker har stået her og haft den oplevelse.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Det er vildt. Det er sjovt og spændende at tænke sådan i dag, fordi kirken er jo relativt lille, men hvor centralt det har været, og hvor mange mennesker der er kommet. Det er spændende.

Nikolai Sørensen: Det er det virkelig. Efter en lang rejse er Otto Skram endelig kommet frem til sit pilgrimsmaal. Og fra første skridt ind i det hellige Land transformeres han fra rejsende til Pilgrim. Hvordan er hans, hans første syn af Det hellige Land, som han har drømt om i så lang tid?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Man kan sige, at han går i havn i Jaffa og der der begynder pilgrimsfærden allerede. Man kan sige, at I allerede dér, der bliver han mødt med steder, stednavne og ting, han kender fra sin bibelundervisning hjemmefra. Så i det øjeblik de sætter foden fra skibet ned i havnen, da er han transformeret, kan man mærke fra den unge mand på rejse til pilgrimmen. Han bliver optaget af sine omgivelser med en med en form for nøjagtighed. Og det er jo en fremmedartet verden, han møder. Det er tyrkerne, der sidder på det hellige land. Og det er Otto ikke særlig begejstret for, tyrkerne var ret liberale over for de kristne pilgrimme, der kom. Men de sørgede for at tage sig betalt til alle de vigtige steder på den natur, der var der, der var der en afgift, simpelthen.

Nikolai Sørensen: Og hvordan er hans forhold til til tyrkerne og de mennesker, som er i det hellige land her?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Det er jo et utroligt spraglet samfund, han kommer ned til, fyldt med kristne grupperinger, og man kan sige, at Otto gør nogle nogle sondringer. Han taler blandt andet om de ortodokse, altså de græsk-ortodokse, som man ikke siger så meget om. Men de er der. Og han nævner også andre menigheder, altså kristne menigheder, som han ikke har ord for. Han siger bare de er der. Og så laver han den sjove sondring, at han taler om tyrkerne, og han taler om musselmændene, altså muslimerne, som må være araberne. Han ser altså nogle forskellige, nogle nogle sondringer og nogle snit i de grupper, som er, som er sjove. Og det er helt klart, at han ser tyrkerne som nogle, der har taget, tiltvunget sig adgang til Jerusalem, mens musselmændene altså det er - nu bruger jeg hans ord - er nogle, der på en måde har ret til at være der. Og det er jo nogle sjove sondringer, han gør sig. Som er interessante, så han observerer, og han er en del af det, og der er ikke nogen tvivl om, at det er utrolig konfliktfyldt for ham. De konflikter begynder allerede, da de er trådt ind i Jerusalem. De har betalt deres afgift for at komme ind gennem porten til byporten til Jerusalem. Og dér bliver de modtaget af franciskanerne. De franciskanerne er katolske munke. Og allerede der har han også igen afgivet noget autoritet til nogen, han i hvert fald ikke har haft megen tillid til.

Nikolai Sørensen: Så i og med at han kommer herved, som som pilgrim skriver sig ind i hele den her tradition, der er altså den her konflikt ved at møde de her andre trosretninger i det hellige Land.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Ja, altså dem, der skal vise ham rundt, og dem, der sidder på stedet, så at sige. Da formidlerne, det formidlende led. Det er katolske munke, det er franciskanerne. Og det gør jo, at der er, at der simpelthen er indbygget en masse spændinger i det her. Og det er jo fascinerende at se, hvordan i løbet af hans måned, han opholder sig i Jerusalem. Hvordan han indgår i en lang række ritualer, kan vi se, sådan noget som at han skal tage skoene af, når han træder ind nogle steder. Han skal tænde lys, og han han beder ved altre og osv. Han indgår altså i en masse rituelle sammenhænge, som må siges at ligge ganske langt væk fra det, der ville være normal praksis hjemme i Danmark. I hvert fald i en luthersk kirke. Men han gør det alligevel, fordi han bliver en del af den her gruppeidentitet af pilgrimme, som formentlig er et større selskab af folk, der. Altså, de bor jo på et herberg drevet af franciskanerne, og de bliver formentlig taget af sted i grupper, som man også gør det andre steder, i nogle hold, der bliver sendt af sted rundt for at se de her forskellige vigtige steder i de her lokaliteter i byen. Og når man er en del af den gruppe, der kommer der altså en form for Jerusalem identitet, pilgrimsidentitet. Man gør man de ting, der bliver, man får besked på. Så tager man skoene af og begynder at bede når man får det, tænder lys osv.

Nikolai Sørensen: Så i løbet af sin pilgrimsoplevelse her, så bliver den her gruppeidentitet altså også meget stærk. Vil du ikke beskrive forholdet imellem de her pilgrimme, der rejser sammen i Det Hellige Land?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jamen altså, vi ved fra andre pilgrimme, der er der er med, eller andre, der rejser på samme tid og også skriver deres beretninger ned, at de der. De der gruppe grupper kan blive utrolig tætte, tæt sammenrystede og i det man kunne kalde på tværs af konventioner. Altså det vil sige, at katolikker og lutheranere især finder sammen, når de er ude, fordi man føler, at der er et stort slægtskab. Men samtidig kan der også være masser af problemstillinger i de her, de er tætte forløb, fordi ja, mennesker er forskellige, og man rejser på forskellig måde. Og

især penge er et tilbagevendende problem, fordi det simpelthen, det koster kassen at være af sted: hvem betaler og hvornår? Og det er et kæmpe, en kæmpe udfordring.

Nikolai Sørensen: Og i den her gruppe, som jo så eksisterer på både godt og ondt, der oplever han jo alle de her forskellige ting. Han er også til messe i Gravkirken, som altså er den kirke, der er opført på det sted, hvor Jesus blev korsfæstet og begravet. Hvordan har den oplevelse været for ham, tror du?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Gudstjenesten i Gravkirken, det er faktisk at se stedet, hvor Jesus blev korsfæstet, og stedet, hvor han blev gravlagt. Det har en enorm betydning. Messen i det her rum må have været noget helt, helt særligt. Det har været noget ganske unikt, og man kan se på den omhyggelighed, han lægger i detaljerne, i beskrivelsen af rummet af gravkirken, at det har været noget særligt det her. Og samtidig så bliver Otto også ved samme lejlighed slået til Ridder af Jerusalem, som er noget, de her adelsmænd, der rejser derned. Det er, end man kan sige. Det er en gestus, som man gennem almisser får det her ridderslag. Hvis man er af en særlig stand og en særlig kvalitet, så bliver man slået til Ridder af Jerusalem, hvilket vil sige, at man formelt er blevet udnævnt til beskytter af Jerusalem. Så det er sådan en. Det er noget korsfarerideologi, der spiller ind her. Men samtidig er det også i en overført betydning, at man er en vogter af kristendommen.

Nikolai Sørensen: Det må have haft en kæmpe betydning for en pilgrim som ham at blive slået til ridder af Jerusalem.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Ja, men det er der ikke nogen tvivl om, at det er. Det er noget særligt. Men, men jeg tror, man skal se det som, at det er en helhed, at det at at det er kulminationen på noget, men at det er så fortættet den her måned, han er i det hellige land, er så tæt at at man kan sige man kan ikke trække sig ud og sige, at noget var vigtigere end andet. Det er fordi det hele er vigtigt, og jeg tror, det er de første uger af en eller anden form for optakt til det. For det er jo ikke tilfældigt, at de første til sidst, at de tager ind i Gravkirken. Det er selvfølgelig noget, som franciskanerne og franciskanerne tekniske guides koreograferer for dem, men det er en kulmination, der bliver til slut, fordi mentalt er de forberedt på det og den den transformationsproces fra at være kommet ind som rejsende til at være en jersalemsfarende pilgrim er altså sket i løbet af de første uger, hvor de er rundt og se. Og det tror jeg, at det er en helt bevidst strategi fra fra fra franciskanerne side, der tager de her protestanter, især, med rundt i byen og på den måde langsomt får dem til at ændre deres indstilling til stedet og få dem indfanget i det her. Og det lyder negativt, når jeg siger indfanget, men få dem får ændret deres tankebaner og får åbnet deres perspektiver.

Nikolai Sørensen: Så, Otto Skram, i løbet af den her måned her får også udvidet sit sit blik på Jerusalem. Hvilken følelse og hvilket billede af Jerusalem tror du, at han han tager med sig hjem?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jeg tror, det er en ambivalens, fordi det der med, at de som kristne ikke frit kan færdes i det her, det her sted, at de hele tiden bliver bliver konfronteret med nogen, der mener noget andet, eller nogen der ligefrem forhindrer dem i at komme ind og så videre. Det gør, at det er en frustrerende oplevelse. Men så alligevel så er der jo det der, det helt særlige, som gør sig

gældende også. Altså den der oplevelse af, at det er noget særligt, som man kan mærke, at det er, ikke, det er ikke bare noget almindeligt, de er. Så det er en utrolig ambivalent oplevelse og formentlig utrolig stærkt.

Nikolai Sørensen: Så her i slutningen af hans ophold, så står han altså med den her meget, meget stærke følelse ved at have oplevet noget så stort, men også samtidig med en følelse af ambivalens. Der er mange forskellige tanker og følelser, der snurrer rundt i hans krop på det her tidspunkt. Hvordan slutter Otto Skrams pilgrimsrejse?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Den slutter forholdsvis udramatisk, fordi at de tager... De er i Jerusalem og besøger Gravkirken, så tager de... Derfra tager de ud, rejser de videre gennem Det Hellige Land og op i Syrien. Så man kan sige, at det er et stille farvel. De har nogle ting, de ser på vej ud af Det hellige land, men i og for sig er det ganske udramatisk.

Nikolai Sørensen: På vej ud af Det Hellige Land lægger Otto Skram pilgrimsidentiteten bag sig og begynder sin lange hjemrejse til Danmark. Er du klar til at sige farvel? Martin og jeg er også klar til at forlade Kippinge og drøne mod Nationalmuseet.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Vi skal videre.

Nikolai Sørensen: Men før vi sætter os i bilen, samler Martin en håndfuld sten op fra kirkens gårdsplads og tager dem i lommen. Sådan du... Du snupper lige lidt grus med simpelthen? Hvorfor? Hvorfor gør du det?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Ja, det er en lille overraskelse. Jeg synes, vi snakkede om det, når vi kom tilbage.

Nikolai Sørensen: Det er fedt. Jamen, det vil jeg glæde mig til at finde ud af, hvad det går ud på.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Lad os komme afsted.

Nikolai Sørensen: Lad os det. Tilbage på Nationalmuseet er vi godt tilfredse med vores rejse til Kippinge.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jeg synes det var en meget behagelig tur.

Nikolai Sørensen: Nu er spørgsmålet bare, hvor tilfreds vores hovedperson Otto Skram er med sin pilgrimsrejse. Otto Skram, han er også hjemme igen efter sin pilgrimsrejse, og tror du, at virkelighedens hellige land levede op til hans forventning til Det Hellige Land?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Nej, det tror jeg ikke. Jeg tror, at han er taget derved med en forestilling i hovedet om et helt utroligt sted. Et utroligt rigt og smukt og overdådigt sted. Og han har mødt noget helt andet. Jeg tror så også, at det har betydet utroligt meget for ham. Og jeg tror, at det at besøge Jerusalem for en mand som Otto Skram på det her tidspunkt, uvægerligt vil ændre hans syn på tingene. Det må have udløst spørgsmål af eksistentiel karakter, vil jeg sige. Hvad er rigtigt, og hvad er forkert? Hele hans liv har været styret af et kristent tankesæt, der blandt andet tager udgangspunkt i nogle hændelser, der skulle have udspillet sig i og omkring Jerusalem i Det Hellige Land. Det, at han nu selv har været der. Han har gået rundt i de samme gader som Jesus. Han har besøgt de huse, hvor der mirakler er sket. Han har været der. Set det med egne øjne. Alt det her har forandret ham. Det må det have gjort. Det kan ikke have været anderledes. Men om det har været levet op til hans forventning, det tror jeg ikke. Jeg tror, han har set et helt andet Jerusalem for sig end det, han rent faktisk mødte.

Nikolai Sørensen: Har han opnået den følelsesmæssige omvæltning, vi snakkede om?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Både og, fordi jeg tror, han har fundet noget andet end det, han regnede med. Så jeg vil tro, at han... Jeg vil sige, det ville være, det ville være forkert at sige, at han rejste forgæves til Jerusalem, fordi det er han jo ikke. Men han har formentlig... Han har fundet noget andet end det, han regnede med. Det er jeg ret sikker på, fordi det er noget, vi kan se blandt mange af de andre, især lutheranere, der rejser til Jerusalem i slutningen af 1500-tallet og starten af 1600-tallet. Stedet er simpelthen så anderledes end det de egentlig forventede. Så jeg tror, han har opnået noget. Og jeg tror, at han er, at han er blevet et andet menneske. Han er blevet, efter at han har været på den her dannelses- og pilgrimsfærd.

Nikolai Sørensen: Hvad sker der egentlig med ham? Altså, hvad bliver hans liv til senere hen?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jamen, han bliver godsejer, herremanden. Han vender hjem til sin fædrene gård, Hammergård nordvest for Horsens, hvor han er født. Han overtager gården, og derfra driver han den og bliver som så mange andre adelsfolk på det her tidspunkt også diplomat i det små. Han har jo fået et kæmpe netværk af kontakter, og det bliver der trukket på. Men han bliver ikke så gammel. Han dør som 37-årig.

Nikolai Sørensen: Ja, det er ret ungt.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Den 20. januar 1606, der er han lige vendt hjem fra en rejse og er blevet inviteret til bryllup i Viborg. Han deltager i brylluppet og efter festen der, da de er på vej ud i gaderne der formentlig lettere bedugget, kommer han i klammeri med præsten fra Thorning, Erik Sørensen, og de kommer til... og denne her præst han stikker simpelthen Otto Skram ned. Han dør.

Nikolai Sørensen: Det er meget voldsomt.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Han dør på gaden. Og ja, det var slutningen på ham. Og den 26. januar samme år, 1606, bliver han begravet i Viborg Domkirke.

Nikolai Sørensen: Ej hvor vildt. Så så den her, den her fromme mand, som endda er blevet slået til ridder. Han bliver simpelthen stukket ned af en præst?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Nu ved vi jo ikke, hvor from Otto Skram er. Det kan vi jo ikke sige noget om. Men ja, han bliver i hvert fald... Den her Ridder af Jerusalem bliver stukket ned af en fuld præst i Viborg.

Nikolai Sørensen: Det er sgu næsten for meget, altså.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Sådan kan det gå selv for en pilgrim.

Nikolai Sørensen: Da Otto Skram satte sine fødder i Det Hellige Land, forventede han paradys på jord. Det var et billede, som han havde læst om i Bibelen og set afbilledet i kirken som landet, der flyder med mælk og honning. Men sådan var virkeligheden ikke, hvilket vi må formode efterlod ham i en eksistentiel krise. Alligevel peger historien på, at rejsen påvirkede ham dybt, og at han rejste hjem som et nyt menneske med et bredere perspektiv. For de lutheranske pilgrimme var mødet med Det Hellige Land en ambivalent oplevelse. Virkeligheden levede ikke op til forventningerne, men efterlod et stærkt indtryk, som udvider deres tro og verdensopfattelse. Gad vide, om de ligesom Martin også rejste hjem med grus i lommerne? Martin nu er jeg altså meget interesseret i at vide, hvorfor du tog de her sten med fra fra Kippinge kirke? De kommer lige frem af lommen.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Ja, det er rigtigt. Jeg havde nær glemt dem.

Nikolai Sørensen: Yes, hvad er det for noget det her?

Martin Wangsgaard Jürgensen: Jamen, det er souvenirs.

Nikolai Sørensen: Det er souvenirs.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Sten fra, sten, grus fra Kippinge Kirke jeg har taget med, fordi jeg tror det er noget, som Otto Skram vil kunne nikke genkendende til. Det er nemlig sådan, at her på Nationalmuseet, der har vi bevaret to kasser to æsker af oliventræ fra Jerusalem. Og hvert rum i de her er et lille rum i de her store kasser indeholder grus fra Det Hellige Land og Jerusalem. Så det vil sige, at det har han altså taget med sig hjem fra det hellige Land. De er fra omtrent samme tidspunkt de her to kasser, som det tidspunkt, hvor Otto Skræm Skram er i Jerusalem, så han principielt kunne have taget dem med hjem.

Nikolai Sørensen: Det at tage nogle sten med hjem, det er vel ligesom at samle souvenirs ind, som man gør i dag på rejser?

Martin Wangsgaard Jürgensen: På en måde er det, fordi selvfølgelig har det været sjove rejseminder. Men samtidig har de også spillet en rolle. Man har brugt dem, så man har kunnet bruge dem til noget. Men ja, altså, der har været et helt register, en helt af muligheder i Jerusalem for den slags ting, der har været. Nu har vi kasser med de her oliventræskasser med sten. Men der har været figurer, modeller af gravkirken, modeller af Jerusalem, man kunne tage med. Man har billeder. Man har endda også fået tatoveringer, blandt andet Via Dolorosa, altså smertens vej, den vej Jesus gik med korset op gennem Jerusalem by for at kunne bede... med korset, da han skulle korsfæstes. Får den vej tatoveret. Det har vi lutheranske mænd vi ved, der har fået, der er vendt hjem ind der. En til Hamburg, kender vi et godt eksempel på der kommer hjem med store tatoveringer på armene, som har været et voldsomt syn, for dem, der aldrig nogensinde har været afsted. Tatoveringer var jo på ingen måde almindelige i 1600-tallet, hvor han er tatoveret. Han er tatoveret i 1660erne. Da han kommer hjem med store Jesus tatoveringer på armene og i Jerusalebilleder.

Martin Wangsgaard Jürgensen: Men den store, altså det der, der hvor den store forskel er, at den, der har taget æsken med hjem, har kunnet sidde der og genopdage Jerusalem og tatoveringen af Via Dolorosa på armen, har gjort, at du har kunnet gå og kigge på din arm, og så har du kunne gå vejen gennem Jerusalem og følge Jesus smertelige, smertefulde vej hele vejen op til Golgata ved at sidde og mindes det. Så så man kan sige Det er lidt mere end det er mere end pynt. Det er det. I virkeligheden er det en form for, altså, det er jo en form for redskaber, som man tager med hjem, erindre, huskeredskaber. Så, så man kan sige, at... Jeg vil ikke påstå, at den gennemsnitlige backpacker ikke bruger sin tatovering eller sin halskæde, eller hvad det nu kunne være til noget. Men, men alligevel er der en sådan potentielt et lidt større alvor i de her, de her genstande taget, der er taget med hjem her, end det måske er den, den der tatovering, du fik i en brandert på Billabong Bar haha.

Nikolai Sørensen: Udlængsel er produceret af Nikolai Sørensen for Vores tid, Nationalmuseets mediehus med støtte fra William Demant Fonden. Martin, tusind tak for i dag. Det var en kæmpe fornøjelse at være på pilgrimsfærd med dig. Det har virkelig været sjovt. Redaktør er Rikke Caroline Carlsen. Lyddesign, klip og mix er leveret af Raehan Sarjou. Tak til leder af Center for Turismeforskning, Mathias Thuen Jørgensen, for baggrundsinformation om turisme. Du kan finde flere podcasts om historie ved at søge på Vores tid i din podcast app.

Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus

Episode 3: Otto på pilgrimsrejse i 1591

Lyddesign, klip og mix: Raehan Sarjou

Produceret af Nikolai Sørensen for Vores Tid